

LRFs yttrande avseende betänkandet En stärkt hästnäring (SOU 2025:58)

LRF tackar för möjligheten att yttra sig över ovanstående utredning och lämnar här sina synpunkter.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) är en partipolitiskt obunden intresse- och företagargenomsamhet för de gröna näringarna. LRF har cirka 120 000 medlemmar som tillsammans driver fler än 60 000 företag. Vi verkar för att skapa bättre förutsättningar för företagande och tillväxt med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas.

LRF Häst är en branschavdelning inom LRF som samlar hästnäringen för att gemensamt arbeta för hästföretagarnas förutsättningar. Målet är fler professionella hästföretag med ökad lönsamhet och konkurrenskraft. Medlemmarna i LRF Häst är Brukshästarnas Samarbetskommitté (BRUNTE), Svensk Travsport (ST), Svenska Ridsportförbundet (SvRF), Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Travhästen (ASVT), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Islandshästförbundet (SIF), Distriktshovslagarna (DH), Western Riders Association of Sweden (WRAS), Ridskolornas Riksorganisation (RRO), Swedish Warmblood (SWB), Travklubben Sleipner, Svensk Galopp (SG). Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) är adjungerad.

LRFs yttrande fokuserar framför allt på kapitel 1–3 av betänkandet med särskild betoning på företagandets villkor, regelverk, lönsamhet och möjligheten till utveckling och inkludering i hela landet. Dessa kapitel behandlar de delar av betänkandet som mest direkt berör LRFs kärnuppdrag att stärka villkoren för företagande inom hästnäringen. Genom att fokusera på frågor som rör företagsklimat, regelverk och ekonomiska förutsättningar kan LRF lämna ett välgrundat och relevant yttrande inom de områden där organisationen har särskild kompetens och där våra medlemmar påverkas mest.

Vad gäller övriga kapitel i utredningen hänvisar LRF till de yttranden som lämnats av Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) och Hästnäringens Yrkesnämnd (HYN).

Sammanfattning

LRF ställer sig bakom utredningens huvudsakliga inriktning och välkomnar att den utgår från bred dialog med hästnäringen och tydligt betonar behovet av att stärka konkurrenskraft, företagande och likvärdig regeltillämpning. Utredningens fokus ligger i linje med LRF:s syn på hästnäringens roll för landsbygdens utveckling, biologisk mångfald och folkhälsa. För att utredningen ska få verklig effekt är det dock avgörande att förslagen omsätts i praktisk handling och leder till konkreta förbättringar för företagen. LRF understryker därför vikten av att företagarperspektivet konsekvent genomsyrar genomförandet och att åtgärderna leder till förenkling snarare än ökad regelbörda och att utredningen inte stannar vid goda ambitioner utan blir ett verktyg för faktisk förändring. Det vore olyckligt om utredningen, trots sin breda förankring och relevanta problembeskrivning, inte leder till verkstad utan riskerar att bli en hyllvärmare.

Förslag som LRF tillstyrker

- Att Jordbruksverket får i uppdrag att förbättra statistiken och utveckla system för kontinuerlig uppföljning av hästföretagandet.
- Att digitala hästpass införs som komplement till fysiska pass.
- Att hästföretagare inkluderas i investeringsstödet inom GJP/CAP.
- Att investeringsstöd utformas så att även små företag och företag som genomför mindre investeringar kan beviljas stöd.
- Att häst inkluderas i djurtäthetsberäkningen för kompensationsstödet.
- Att villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) utreds för verksamheter med häst.
- Att andra yrkesgrupper än veterinärer, efter relevant utbildning, kan utföra vissa (fertilitets) ultraljuds- och dräktighetsundersökningar.
- Att ett utvidgat undantag från krav på hälsointyg vid transporter för avel och veterinärvård inom Norden utreds.
- Att Jordbruksverket får i uppdrag att minska antalet regler som gäller hästverksamheter.
- Att Tillväxtverket utvecklar verksamt.se för att bättre stödja hästföretagare.
- Att lagstiftningen förtydligas så att ridhus och ekonomibyggnader för häst omfattas av undantag från bygglovs- och strandskyddsplikt.
- En lagändring som medför att regleringen av näringsidkares försäljning till privatpersoner undantar köp av hästar från konsumentköplagens tillämpningsområde
- Att digitalisering och teknikutveckling prioriteras i forskningsutlysningar inom hästnäringen.
- Bedömningen av behovet att stimulera uppfödning av svenska ridhästar och ponnyer som svarar upp mot de kvaliteter som efterfrågas av ridskolor och hobbyutövare.

LRF:s särskilda betoningar – kvarstående utmaningar utan förslag

LRF lyfter flera avgörande områden där utredningen identifierar problem, men inte föreslår konkreta åtgärder. Ett av dessa är skatteområdet. Utredningen pekar på

hur Skatteverkets restriktiva tolkningar av lagstiftningen kraftigt försvårar övergången från hobbyverksamhet till näringsverksamhet. LRF anser att regeringen bör initiera en dialog med Skatteverket för att säkerställa mer rättvisa och förutsägbara bedömningar. Skatteverkets fokus bör ligga på att beskatta eventuellt privat nyttjande - inte att hindra legitima företag från att verka, något som särskilt drabbar kvinnliga företagare.

LRF betonar också att höjningen av spelskatten från 18 till 22 procent utgör ett av de största enskilda hindren för hela hästnäringens utveckling. Minskad återföring från ATG påverkar prispengar, investeringar, sysselsättning, uppfödning och avel, och riskerar att leda till betydande negativa följd effekter även för vallproduktion, kolinlagring och biologisk mångfald. Utredningen beskriver konsekvenserna men lämnar inga förslag och LRF efterfrågar därför tydliga politiska åtgärder för att minska spelskattehöjningens negativa effekter.

LRF anser att företag med affärsmässig hästverksamhet ska ges samma möjlighet som andra lantbruksföretag att beviljas startstöd för unga lantbrukare, eftersom detta är ett viktigt verktyg för att underlätta etablering och sänka trösklarna för nya unga företagare. Ett inkluderande startstöd skulle stärka nyföretagande och bidra till en mer långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig hästnäring.

Vidare framhåller LRF att utredningen inte presenterar tillräckliga lösningar för att säkerställa långsiktigt hållbara och driftsformsneutrala villkor för ridskolor, trots att de fyller en viktig samhällsfunktion. LRF efterlyser stabila och generella finansieringsmodeller som möjliggör inkluderande verksamhet för barn och unga och skapar långsiktighet i företagandet. LRF betonar att affärsmässighet och engagemang inte står i motsatsförhållande, utan är två ömsesidigt förstärkande förutsättningar för ett hållbart företagande.

Hästnäringens potential inom beredskapsområdet berörs inte i utredningen. Potentialen är betydande och bör beaktas i kommande analyser och politiska ställningstaganden. LRF uppmanar därför till att hästsektorns särskilda förutsättningar och resurser ges en tydlig och självklar plats i den fortsatta beredskapsplaneringen.

Slutligen framhåller LRF behovet av riktad forskning för att möjliggöra digital teknik som till exempel virtuella stängsel även för häst, något som i dag saknar tillräcklig kunskapsbas. Utredningen lyfter behovet av att digitalisering bör ges hög prioritet i forskningsutlysningar, men föreslår inga specifika forskningsinsatser. LRF menar att riktade forsknings- och innovationsmedel är nödvändiga för att hästföretag ska kunna ta del av samma teknikskiften som övriga lantbrukssektorn.

Inledning

LRF vill inledningsvis framhålla att hästnäringen är en integrerad och betydelsefull del av svenskt lantbruk och näringsliv och bidrar till samhällsnytta på flera nivåer. Hästhållningen skapar efterfrågan på vall och grovfoder och bidrar därigenom till öppna landskap, en levande landsbygd och till att upprätthålla biologisk mångfald, särskilt i områden där andra betesdjur blivit färre. Hästverksamheter finns i hela landet, skapar företagande och sysselsättning samt utgör en viktig länk mellan stad och land. Näringen har dessutom stor betydelse för folkhälsan genom att erbjuda fysisk aktivitet, social gemenskap och meningsfull fritid för barn, unga och vuxna. Hästunderstödda insatser används i ökande utsträckning inom vård, omsorg och socialt arbete och bidrar till förbättrad psykisk och fysisk hälsa samt ökad inkludering. Stallet fungerar även som en central arena för utveckling av ansvarstagande, ledarskap och samarbetsförmåga. Med en hög andel kvinnliga företagare bidrar hästnäringen dessutom till ett mer jämställt företagande och ett mer inkluderande arbetsliv. Samtidigt vill LRF betona att lönsamheten i hästnäringen måste öka om näringen ska kunna upprätthållas och utvecklas. Utan ekonomiska förutsättningar riskerar företag att avvecklas, investeringar uteblir och den samhällsnytta som hästnäringen bidrar med försvagas. För LRF är det därför avgörande att regelverk och provningssystem utformas på ett sätt som är proportionerligt, förutsägbart och anpassat till hästnäringens förutsättningar. Endast då kan näringen fortsätta växa, bidra till hållbar landsbygdsutveckling och leverera de värden som samhället efterfrågar.

Utredningens uppdrag och arbete

Utredningens inriktning är väl avvägd och ligger i linje med LRF:s syn på hästnäringens roll för landsbygdens utveckling, biologisk mångfald och folkhälsa. LRF välkomnar att utredningen bygger på bred dialog med näringen och att den betonar behovet av att fler verksamheter ska kunna klassas som näringsverksamhet och inte hobbyverksamhet. LRF delar utredningens slutsatser och understryker vikten av dess tydliga framhävande gällande behovet av att stärka konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande inom hästnäringen. LRF vill understryka vikten av att företagarperspektivet konsekvent vägs in vid genomförande av förslag, och att fokus ligger på förenkling och likvärdig tillämpning snarare än nya program eller stödformer.

Statistik och digitalisering – avgörande för ett modernt och konkurrenskraftigt hästföretagande

Utredningen konstaterar att hästnäringen har stor samhällsekonomisk betydelse, men att statistik och beslutsunderlag är bristfälliga. LRF delar denna bild och har länge efterfrågat bättre statistik och uppföljning. LRF var också en av organisationerna bakom utvecklingen av modellen *Hästnäringen i siffror*, som togs fram för att ge branschen ett robust och jämförbart statistiskt underlag och därmed

möjliggöra tydligare och bättre beslutsunderlag för hela hästnäringens utveckling. Modellen bygger dock på tillgängliga grunddata, såsom antalet hästar i Sverige, vilket gör att kvaliteten i statistiken helt avgörs av hur tillförlitliga dessa underlag är. Utredningen föreslår att Jordbruksverket får i uppdrag att ta fram nödvändiga system och parametrar för att regelbundet kunna följa utvecklingen av hästföretagandet, samt att digitala hästpass införs som komplement till dagens fysiska pass. Förslagen om förbättrad statistik och digitalisering är mycket positiva och nödvändiga för att möjliggöra träffsäkra åtgärder och affärsutveckling. LRF tillstyrker därför att Jordbruksverket skapar förutsättningar för att de hästpassutfärdande organisationerna får möjligheter att utfärda kompletterande digitala hästpass

LRF vill dock betona att digitalisering och nya administrativa system inte får leda till ökad regelbörda för företagen. Det är avgörande att digitala verktyg utformas så att de förenklar och inte försvårar vardagen för hästföretagare.

Lönsamhet och konkurrenskraft – nödvändiga förutsättningar för ett växande företagande

Utredningen konstaterar att lönsamheten i hästföretagen ofta är svag, att kapitalbrist och svårigheter att få finansiering är vanliga, och att hästföretagare har sämre möjligheter än andra lantbruksföretag att ta del av stöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP/CAP). Utredningen föreslår att hästföretagare ska inkluderas i investeringsstödet för ökad konkurrenskraft, att delar av stödet öronmärks för små företag, och att häst ska inkluderas i djurtäthetsberäkningen för kompensationsstödet. LRF vill betona att företag med affärsmässig hästverksamhet bör ges likvärdiga möjligheter att ta del av GJP/CAP-ersättningar som övrig primärproduktion, inklusive kompensationsstöd och investeringsstöd. LRF ser därför positivt på förslag om att inkludera hästföretagare i investeringsstödet och kompensationsstödet och att stöd utformas så att även små företag och företag som genomför mindre investeringar kan beviljas stöd. Detta är särskilt viktigt för att stärka konkurrenskraften och skapa jämlika villkor mellan olika produktionsgrenar.

LRF vill därutöver betona att företag med affärsmässig hästverksamhet även ska ges möjlighet att ta del av startstöd för unga lantbrukare, på samma sätt som andra lantbruksföretag. Startstödet är ett viktigt verktyg för att underlätta etablering, särskilt för verksamheter som inte brukar så stora arealer men som ändå utgör en del av den aktiva primärproduktionen. Hästföretagande omfattar ofta betydande investeringar i anläggningar, utbildning av djur och löpande drift, och startstödet är därför ett centralt verktyg för att sänka etableringströsklar och skapa långsiktigt hållbara företag. LRF anser därför att även nya unga hästföretagare ska kunna beviljas startstöd inom ramen för GJP/CAP, i enlighet med principen om likvärdiga villkor för alla företag inom primärproduktionen. Detta skulle stärka

förutsättningarna för nyföretagande i hästnäringen och bidra till en vital och växande sektor.

Hästnäringen kan idag ta del av gårdsstöd och miljöersättningar, men är i övrigt i princip undantagna från GJP-ersättningar. LRF ser med viss oro på EU-kommissionens förslag i artikel 6 GJP-förordningen om att kommande gårdsstöd ("gradvis avtagande arealbaserat inkomststöd") i första hand ska "riktas till jordbrukare som bedriver jordbruksverksamhet på sitt jordbruksföretag och aktivt bidrar till en tryggad livsmedelsförsörjning". Det faktum att vi endast i mycket liten utsträckning äter hästkött i Sverige bör inte undanta företag med affärsmässig hästverksamhet från att få del av gårdsstödet. LRF ser en potential för ökad konsumtion och produktion av hästkött. Vid en preferensundersökning som gjordes av Svenskt Kött hösten 2024 uppgav 49 procent av de svarande att de kunde tänka sig att äta hästkött. Av dem som uppgav att de normalt äter kött var andelen som kunde tänka sig äta hästkött 53 procent. Hästen är ett livsmedelsproducerande djur och bör också betraktas som en del av det svenska livsmedelssystemet, även om konsumtionen av hästkött i dag är begränsad. En fungerande och legitim slakt är en nödvändig del av en ansvarsfull, cirkulär och affärsmässig hästhållning, där djuret tas tillvara fullt ut och där resurser, mark och foder används effektivt. Att erkänna hästen som livsmedelsproducerande djur stärker inte bara förutsättningarna för ökad konsumtion över tid, utan bidrar också till ökad robusthet, beredskap och hållbarhet i det svenska livsmedelssystemet. Hästföretagande bör därför inte värderas utifrån dagens konsumtionsmönster, utan utifrån sin faktiska potential och roll i en bredare livsmedels- och primärproduktionskontext.

LRF vill samtidigt tydliggöra att utgångspunkten för utformningen av ersättningar inom GJP/CAP fortsatt måste vara att de riktas till aktiva producenter, vilket LRF också lyfte i sitt remissvar till regeringen om EU-kommissionens förslag till CAP-regler m.m. under nästa finansiella period. LRF anger också att "Den aktiva produktionen kan vara t ex. livsmedel och energi liksom foder och bete åt hästar och andra djur inom lantbruket" LRF vill framhålla att hästnäringen spelar en viktig och naturlig roll i lantbrukssektorn genom att vara en av Sveriges största konsumenter av vallfoder. I många delar av landet, inte minst i slättlandskap, där spannmålsodling är mest lönsamt, uppstår ett värdefullt utbyte mellan hästföretag och spannmålsproducenter. En samverkan är att parterna lånbyter mark: spannmålsodlaren kan behålla sin spannmålsareal utan att "offra" ett år för vallinsådd, samtidigt som hästföretaget tryggar sin tillgång till vall. Denna typ av markutbyte är inte bara rationell ur produktionssynpunkt – den bidrar också till ett aktivt brukande av marken, mer varierade växtföljder och stärker livsmedelssektorns helhet genom ökad resiliens och effektiv resursanvändning. Det finns potential för en ökad samverkan av det här slaget. I det framtida jordbruket kommer frågan om aktiva producenter och fungerande betesdrift bli än viktigare. EU:s naturrestaureringslag skapar ett mycket omfattande behov av att restaurera, hävda och långsiktigt sköta marker som annars riskerar att växa igen.

Det innebär att Sverige behöver en tillräcklig tillgång till betesdjur för att klara lagens ambitioner. Här har LRF tidigare understrukt att restaurering av naturbetesmarker inte kan genomföras utan djurhållning och utan ekonomiska förutsättningar för de lantbrukare som står för själva betesdriften. LRF har också pekat på att staten måste säkerställa att regelverk och ersättningar inte missgynnar de aktörer som faktiskt utför restaureringen och bär kostnaderna för djurhållningen. Mot den bakgrunden är det viktigt att hästens roll i landskapsvård och markanvändning inte underskattas: hästföretag kan i många fall bidra till bete, vallproduktion och markhävderelaterade insatser som ligger helt i linje med naturrestaureringslagens mål – förutsatt att de ges likvärdiga stöd villkor som andra arealbaserade verksamheter.

Sammantaget innebär detta att hästföretagande inte bör ses som en separat sektor utan som en integrerad och verksam del av det svenska lantbruket. Det är därför rimligt att företag med affärsmässig hästverksamhet även fortsättningsvis omfattas av gårdsstöd och andra arealbaserade GJP/CAP-ersättningar, och att deras roll som aktiva producenter tydligt erkänns i det kommande GJP/CAP-regelverket och den nationella tillämpningen av densamma.

Vad gäller finansieringsinstrument så har LRF i remissvar om EU-kommissionens förslag till CAP och Nationella och Regionala Partnerskapsplaner angett att vi anser att finansieringsinstrument i form av etableringslån för unga lantbrukare kan användas som en form av pilot för finansieringsinstrument i CAP. I den mån finansieringsinstrument utvecklas som en bredare insats för lantbruket så bör hästnäringen också inkluderas.

LRF delar utredningens bedömning att det finns ett generellt behov av att höja nivån på affärsmässighet inom hästnäringen. En starkt affärsmässig kompetens är avgörande för att långsiktigt förbättra lönsamheten, öka konkurrenskraften och skapa förutsättningar för investeringar och utveckling i hela landet. För att nå dit behöver utbildningsnivån inom ekonomi, företagande och marknadsföring höjas betydligt. Det gäller både grundläggande kunskaper för nya företagare och fortbildning för redan etablerade aktörer. En bättre förståelse för affärsplanering, prissättning, budgetering och marknadsföring är centralt för att hästföretagare ska kunna möta dagens och morgondagens utmaningar. Samtidigt vill LRF understryka att en hög grad av affärsmässighet inte står i motsats till att känna engagemang och arbetsglädje. Tvärtom är det ofta just kombinationen av passion för verksamheten och ett professionellt företagande som utgör grunden för ett hållbart och framgångsrikt företag. Att gilla sitt jobb och att driva sitt företag affärsmässigt är två sidor av samma mynt och bör ses som ömsesidigt förstärkande faktorer för hästnäringens framtid.

Tillgång till veterinärer – en kritisk nyckel för avel och djurvelfärd

LRF vill understryka vikten av att hästföretagare i hela landet, året runt och till rimlig kostnad, har tillgång till veterinära tjänster på en kompetensnivå som

motsvarar verksamhetens behov. Utredningen har valt att inte behandla den generella bristen på tillgång till veterinärvård under jourtid, eftersom denna fråga hanteras inom ramen för en annan pågående utredning. LRF avstår därför från att kommentera frågan i detta sammanhang och hänvisar i stället till sitt remissyttrande avseende den aktuella utredningen. Den nuvarande bristen på veterinärer, särskilt med seminkompetens, utgör ett allvarligt hinder för både avelsverksamhet och svensk hästnäringens framtid. För att hantera den rådande bristen på praktiserande veterinärer med seminkompetens och samtidigt säkerställa att avelsarbetet kan fortsätta på ett effektivt sätt, vill LRF betona vikten av att de förslag som lagts fram i utredningen genomförs skyndsamt. Det är av särskild betydelse att möjligheten utreds att låta andra yrkesgrupper än veterinärer, efter relevant och kvalitetssäkrad utbildning, få utföra uppföljande ultraljudsundersökningar inför seminering samt dräktighetsundersökningar av ston. Vidare bör krav på utbildning och kompetens för exempelvis seminassistenter fastställas, så att de på ett tryggt och kontrollerat sätt kan bidra till att avlasta veterinärerna och därigenom stärka förutsättningarna för en fungerande och hållbar avelsverksamhet även i områden där veterinärbristen är som störst.

LRF ser mycket positivt på utredningens förslag att tillsätta en utredning om att införa villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) även för näringsverksamheter med häst. ViLA har redan visat sig vara ett effektivt verktyg för att stärka det förebyggande djurhälsoarbetet och öka flexibiliteten inom gris-, nöt-, mjölk- och fårproduktionen. ViLA för häst bör utformas så att det möjliggör ett systematiskt och långsiktigt förebyggande djurhälso- och smittskyddsarbete, samtidigt som det är administrativt hanterbart och ekonomiskt försvarbart för företagen. LRF betonar vikten av att hästar omfattas av organiserat förebyggande djurhälsoarbete, likt övriga lantbruksdjur, och att hästföretagare bör få möjlighet att ansluta sig till ViLA för att spara kostnader och frigöra tid för både hästföretagare och veterinär. Genom att ge utbildade hästföretagare möjlighet att, i nära samarbete med veterinär, behandla djur för vissa specifika symtombilder enligt fastställda behandlingsinstruktioner, skulle snabbare insatser kunna sättas in vilket är positivt för både djurvälstånd och företagets lönsamhet. Det är viktigt att utbildningskraven för både företagare och veterinärer är ändamålsenliga och att regelverket utformas så att företagare kan ansluta sig till ViLA utan att djurvälståndet äventyras. Sammanfattningsvis anser LRF att en väl utformad ViLA för häst är en viktig pusselbit för att stärka konkurrenskraften, lönsamheten och djurvälståndet i svensk hästnäring. Detta är särskilt angeläget mot bakgrund av den rådande veterinärbristen och behovet av att säkerställa tillgång till djurhälsotjänster dygnet runt i hela landet.

LRF ser positivt på utredningens förslag att utreda möjligheten att inkludera transporter av hästar för avel och veterinärvård i undantaget från kravet på hälsointyg vid transporter mellan Sverige, Norge, Finland och Danmark. Nuvarande regelverk, där undantaget endast gäller vid deltagande i utställningar, idrotts- eller kulturevenemang, innebär onödiga hinder för både avelsverksamhet

och tillgång till veterinärvård över nationsgränserna. LRF anser att transporter för betäckning av sto eller för att söka veterinärvård är minst lika väl motiverade ur djurhälso- och näringssynpunkt som transporter för evenemang. Ett utvidgat undantag skulle bidra till ökad konkurrenskraft, förbättrad djurvälstånd och bättre tillgänglighet till avelstjänster och veterinärvård i hela Norden, samtidigt som administrationen minskar för näringen.

LRF anser samtidigt att det finns skäl att i den fortsatta utredningen även se över om ytterligare typer av gränsöverskridande hästtransporter bör omfattas av ett motsvarande undantag. Det kan exempelvis gälla yrkesmässig verksamhet som bedrivs över nationsgränserna, såsom turridning, skogsarbete eller annan arbetsrelaterad användning av häst. En bredare och mer ändamålsenlig avgränsning av undantaget kan bidra till att bättre spegla hästnäringens faktiska verksamhet i Norden och minska onödiga administrativa hinder, utan att äventyra djurhälsa eller smittskydd.

Jämställdhet och likvärdiga villkor – avgörande för näringens utveckling

Utredningen visar att hästnäringens konkurrenskraft hämmas när företagare inte ges likvärdiga förutsättningar att utveckla och genomföra affärsidéer. Hästnäringen har en hög andel kvinnliga företagare, men kvinnor möter oftare än män hinder i form av sämre tillgång till kapital, rådgivning och ägande. Rapporten *Gröna glastak & stövlar som skaver – Vad vi vet och vart vi ska för jämställda gröna näringar* från LRF:s Jämställdhetsakademi visar att kvinnor oftare får avslag på ansökningar om kapital och att deras företagande oftare betraktas som hobby snarare än näringsverksamhet. Detta innebär att investeringar och innovationer riskerar att utebli, vilket försvagar näringens utveckling. Samtidigt är detta en tydlig jämställdhetsfråga – kvinnors företagande behöver ges samma möjligheter, legitimitet och tillgång till stöd, rådgivning och finansiering som mäns.

LRF vill också betona vikten av att alla driftsformer för ridskolor ges lika ekonomiska förutsättningar, oavsett om de drivs som förening, privat företag eller entreprenad. Idag är det möjligt för föreningsdrivna ridskolor att erhålla stöd från kommunen, medan andra driftsformer – såsom privat- och entreprenörsdrivna ridskolor – ofta står utanför dessa möjligheter, trots att de öppnar upp gården för kommunens invånare och bidrar till samhället på samma sätt. LRF anser att även dessa ridskolor bör ges möjlighet till kommunalt stöd på likvärdiga villkor.

De större entreprenörsdrivna ridskolorna är ofta lokaliserade tätortsnära och har därmed potential att spela en särskilt viktig roll för inkludering och tillgängliggörande av hästar och ridsport för allmänheten. Alla olika typer av driftsformer för ridskolor behövs och bidrar på olika sätt till att fler får möjlighet att möta hästen, utveckla sitt intresse och delta i verksamheten. Möjligheten att kunna driva ridskolor i den form man önskar är avgörande för att skapa engagemang, fler arbetstillfällen och ett ökat antal ridskolor i landet. För detta måste förutsättningarna vara likvärdiga och rättvisa.

Det behövs därför generella och långsiktiga system för ridskolor, oavsett driftsform, som ger möjlighet att erbjuda inkluderande och tillgängliggörande insatser för barn och unga i närområdet. Sådana system bör vara stabila och inte begränsade till tillfälliga projekt, för att skapa långsiktighet och trygghet i företagandet och säkerställa att ridskolans samhällsnytta kan bestå över tid.

Regelbörda och myndighetstillämpning – ett hinder som kräver kraftfull förenkling

Utredningen konstaterar att regelbördan, tillståndprocesser och kommunala avgifter är avgörande hinder för utveckling, särskilt i landsbygdsregioner. Utredningen föreslår att Jordbruksverket får i uppdrag att minska antalet bestämmelser som gäller hästverksamheter och att Tillväxtverket utvecklar verksam.se för hästverksamheter. Förslagen är positiva och i linje med LRF:s ståndpunkt att fokus måste ligga på förenkling, tydlighet och likvärdig tillämpning. Det är avgörande att företagarperspektivet konsekvent vägs in vid genomförande av förslag. Förenklingsarbetet måste bli en naturlig och kontinuerlig del av myndigheternas uppdrag, inte något tillfälligt projekt i ett regleringsbrev. Regler är inte statiska – de behöver justeras, moderniseras eller tas bort i takt med teknikutveckling och förändrade förutsättningar. LRF vill också betona vikten av likvärdig tillämpning av regelverk och kontroller mellan olika län och myndigheter.

Bygglov och strandskydd – otydliga regler bromsar investeringar

LRF tillstyrker utredningens förslag att regeringen ska ta initiativ till att justera bestämmelserna om bygglov och strandskydd så att även hästhållning tydligt inkluderas när areella näringar preciseras. Det är av största vikt att lagstiftningen ändras så att det tydliggörs att ridhus och andra ekonomibyggnader för häst omfattas av undantaget från bygglovsplikt, på samma sätt som gäller för övriga jordbruksbyggnader. Nuvarande regler är otydliga, vilket innebär att företagare ofta inte på förhand kan fastställa om deras byggnation omfattas av undantaget eller inte. Detta skapar osäkerhet, fördröjer investeringar och leder till onödiga kostnader.

När Bygglövsutredningen tillsattes 2020 fanns höga förväntningar på att Plan- och bygglagen skulle utredas noggrant och resultera i förenklingar och bli tydligare, särskilt eftersom det har varit svårt att veta vad som gäller och bedömningarna har varierat stort mellan olika kommuner. Tyvärr infriades inte dessa förväntningar, och särskilt förslaget om utökad lovplikt för ekonomibyggnader för hästverksamhet mötte stark kritik. Även om förslaget mildrades något i den slutliga lagen utgör det fortfarande ett betydande hinder för hästföretagare. Bygglövsutredningen ansåg inte att hästverksamhet bör omfattas av definitionen av ekonomibyggnad, men vägledande praxis de senaste åren har visat på motsatsen. LRF har drivit strandskyddsfrågan som ett principmål och senare har det fastslagits att häst kan omfattas av jordbruksundantaget även i bygglovsmål. Det är därför angeläget att hästverksamhet tydligt kan definieras som en verksamhet inom jordbruket. De

stora skillnaderna i hur reglerna tolkas mellan olika kommuner skapar fortsatt osäkerhet och fördröjer viktiga investeringar på landsbygden.

LRF anser därför även att lagstiftningen bör ändras så att hästverksamhet definieras som en verksamhet inom jordbruket och att hästhållning ges samma möjligheter till undantag från bygglovs- och strandskyddsreglerna som övriga areella näringar. En sådan förändring är avgörande för att skapa likvärdiga och förutsägbara villkor för företagande och utveckling på landsbygden.

Konsumentköplagen – det krävs en rimlig reglering för handel med levande djur

LRF tillstyrker utredningens förslag att Regeringen tar initiativ till en lagändring som innebär att köp av hästar undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde vid näringsidkares försäljning till privatpersoner. När konsumentköplagen reviderades 2022 infördes visserligen vissa särregler för handel med levande djur, bland annat möjligheten att avtala bort presumptionsregeln vid köp överstigande 10 procent av ett prisbasbelopp, utökad undersökningsplikt för köparen samt hänvisning till djurskyddslagen. Trots dessa förbättringar kvarstår dock betydande problem för näringsidkare som säljer hästar till privatpersoner. Säljaren bär fortfarande ett oproportionerligt stort ansvar och risk under lång tid efter försäljningen, vilket kan leda till rättsliga processer och skadeståndskrav som är svåra att förutse och hantera. Detta skapar osäkerhet för både säljare och köpare, och riskerar även att drabba djuren negativt om ansvarsförhållandena är oklara under en tvist.

Riksdagen har redan i samband med beslutet om den nya konsumentköplagen lämnat ett tydligt tillkännagivande om att köp av dyrare djur inte ska omfattas av konsumentköplagen, ett ställningstagande som ännu inte hanterats av regeringen. LRF vill understryka vikten av att detta tillkännagivande nu omsätts i lagstiftning. LRF anser att försäljning av levande djur, särskilt hästar, inte är jämförbar med försäljning av materiella varor och att det därför är rimligt att köp av levande djur vars pris överstiger 10 procent av ett prisbasbelopp undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde. LRF föreslår att konsumentköplagen i 1 kap. 8 § 8 punkten får följande lydelse: "Denna lag gäller inte köp av levande djur vars pris överstiger 10 procent av ett prisbasbelopp." En sådan lagändring skulle skapa mer förutsägbara och rättvisa villkor för både säljare och köpare samt bidra till en sundare och mer hållbar handel med hästar.

Skatteverkets tolkningar – ett långvarigt hinder som kräver politisk handling

Utredningen fick inte föreslå åtgärder på skatteområdet, men den kartlägger hur Skatteverkets inställning och bedömningar påverkar hästföretagandet. LRF delar utredningens analys att det är orimligt svårt att övergå från hästverksamhet till hästföretagande, vilket hämmar utvecklingen och lönsamheten i branschen. Gränserna mellan privat verksamhet och näringsverksamhet kan ofta vara

svårtolkade. Det blir särskilt tydligt för företag med hästverksamhet där det ibland kan finnas inslag av privat nyttjande av företagets tillgångar. Detta gör att myndigheter såsom Skatteverket ofta har en väldigt restriktiv syn på verksamheten och ofta ställer högre krav än vad lagen anger. Detta bekräftas också av Skatteverket i deras inspel till utredningen. Ett exempel är den nyligen i Högsta Förvaltnings Domstolen (HFD) avgjorda frågan om att tävling med travhästar ska anses vara ekonomisk verksamhet. Ett annat exempel är att Skatteverket kräver att man kan påvisa intäkter redan från start. Detta kan i många fall göra det orimligt svårt att till exempel momsregistrera viss typ av verksamhet. Det vore önskvärt att Skatteverket inte övertolkade lagstiftningen utan att de i stället fokuserade på att beskatta eventuellt privat nyttjande och inte hindrade företag från att bedriva verksamhet.

LRF anser därför att utöver utredningens förslag så bör regeringen initiera en dialog med Skatteverket för att skapa mer rättvisa bedömningar. Skatteverket bör fokusera på att beskatta eventuellt privat verksamhet i företag snarare än att utestänga hästföretagare från skattesystemet. Detta är avgörande för konkurrenskraft och har även betydelse i ett jämställdhetsperspektiv, eftersom relativt sett fler kvinnliga företagare drabbas av dagens otydlighet.

Den höjda spelskatten – ett allvarligt hinder för hästnäringens utveckling

I utredningen framhålls att höjningen av spelskatten från 18 till 22 procent riskerar att få mycket negativa konsekvenser för svensk hästnäring. Utredningen pekar särskilt på att höjningen av spelskatten lyfts av näringen som det enskilt största hindret för ökat företagande och utveckling.

LRF delar den bilden. Spelskatten slår direkt mot de medel som via ATG återförs till trav- och galoppsporten och därmed till hela hästnäringen. En minskad utdelning från ATG till hästnäringen på över 200 miljoner kronor per år motsvarar cirka 0,6 procent av näringens samlade omsättning, men hela 18 procent av de prispengar och premier som tillfaller travsporten. Detta innebär en kraftig försämring av ekonomin för såväl enskilda företagare som för hela näringen. Konsekvenserna av en höjd spelskatt är långtgående. Minskade resurser till hästnäringen leder till minskad investeringsvilja, färre hästar och därmed färre arbetstillfällen, inte bara i hästföretagen utan även i kringnäringar som foderproduktion, hovslageri och transporter. En minskad hästpopulation påverkar också produktionen av vallfoder, vilket i sin tur har negativa effekter på ekosystemtjänster som kolinlagring och biologisk mångfald.

Minskade medel från spel på hästar innebär att verksamheter som i huvudsak är baserade på den svenska landsbygden får svårare att utvecklas, investera och skapa nya arbetstillfällen. Hästnäringen är redan hårt pressad av ökade priser på bland annat insatsvaror och veterinärtjänster. En minskad efterfrågan på hästar, vilket blir effekten av lägre prispengar inom trav- och galoppsporten, får direkta

effekter på svensk avel och uppfödning, med lägre betäckningssiffror och färre födda föl som följd.

Mellan 2023, när förslaget om höjd spelskatt aviserades, och 2025 sjönk betäckningssiffrorna markant, med en minskning på cirka 16 procent för varmblodiga travhästar och 19 procent för kallblodiga travhästar. Antalet betäckta engelska fullblod sjönk med 25 procent under samma period. Siffrorna illustrerar ytterligare hur allvarligt läget är för den svenska aveln.

Digitalisering och teknikutveckling – hästnäringen måste inkluderas i innovationen

LRF delar utredningens bedömning att digitalisering i hästsektorn bör ges hög prioritet i forskningsutlysningar. Inom lantbruksnäringen pågår en snabb digitalisering av djurhållningen för att stärka lönsamhet och konkurrenskraft, samtidigt som djurskyddet bibehålls eller förbättras. Hästens ställning som lantbruksdjur behöver beaktas i denna utveckling, då den tekniska utvecklingen inom övriga lantbruksnäringar har kommit betydligt längre än inom hästnäringen. För att säkerställa att digitala och tekniska framsteg även kommer hästföretagen till nytta krävs både tillstånd att bedriva forskning och resurser i form av forskningsmedel riktade till lantbruksdjuret häst.

Ett konkret exempel är virtuella stängsel, som nu är tillåtna för nöt och får. Dessa stängsel innebär stora fördelar såsom ökad flexibilitet, minskad arbetsinsats, förbättrad djurövervakning och ökad biologisk mångfald. LRF anser att samma möjligheter och fördelar även bör kunna komma hästhållningen till del. Dock är kunskapen om virtuell stängselteknik för häst idag mycket begränsad och det saknas publicerade studier. LRF vill därför särskilt understryka behovet av forskning på området, med särskilt fokus på djurvälstånd, innan tekniken kan tillämpas för häst. Ett eventuellt godkännande av virtuella stängsel för häst förutsätter att tekniken utvärderas på motsvarande sätt som redan skett för nötkreatur och får. Ett annat exempel är hälsoövervakning på mjölkkor via ett transpondersystem. LRF ser det som avgörande att forskningsmedel och innovationssatsningar riktas till digitalisering och teknikutveckling inom hästnäringen, så att hästföretag kan dra nytta av samma möjligheter till effektivisering och konkurrenskraft som övriga lantbrukssektorer. Samtidigt vill LRF understryka att digitaliseringens möjligheter inte kan realiseras utan att forskningen ges kraftigt förbättrade förutsättningar. Den tillämpade hästforskningen i Sverige vilar i dag i huvudsak på Stiftelsen Hästforskning, vars begränsade årliga medel innebär att många högkvalitativa projekt avslås trots tydlig relevans för näringens utveckling. Detta riskerar att hämma såväl veterinärmedicinska och husdjursvetenskapliga framsteg som den tekniska och digitala utveckling som utredningen efterfrågar. LRF anser därför att den statliga finansieringen av hästforskning behöver stärkas och långsiktigt säkras, så att fler forskningsprojekt kan genomföras och så att hästnäringen kan ta del av den evidens och innovationskraft som krävs för ökad hållbarhet, konkurrenskraft och tillväxt.

Stärk svensk hästuppfödning – för kvalitet, konkurrenskraft och levande landsbygd

LRF delar utredarens bedömning att uppfödningen av svenska ridhästar och ponnyer behöver stimuleras för att bättre möta ridskolornas och hobbyryttarnas behov. LRF vill däremot betona att insatser för ökad konkurrenskraft bör omfatta all uppfödning av svenska hästar och ponnyer som kan tillgodose marknadens behov – inte enbart traditionella ridhästar och ponnyer. Många lättare kallblodsraser och flera specialraser fungerar i dag mycket väl i ridskoleverksamhet och för hobbyutövare, men faller utanför snäva kategoriseringar. För att uppfödningen ska kunna utvecklas långsiktigt och möta en bredare efterfrågan krävs därför att stöd och åtgärder utformas inkluderande och rasneutralt, med fokus på funktion och användningsområde snarare än ras. Konkurrenssituationen för företag med hästuppfödning är utmanande. I flera europeiska länder, exempelvis Irland, kan uppfödare producera hästar till avsevärt lägre kostnader och i vissa fall med högre intäkter, bland annat eftersom hästverksamheter där i större utsträckning omfattas av stödsystem som kompensationsstödet inom GJP/CAP. Detta skapar en snedvriden konkurrens som hämmar möjligheterna att utveckla en livskraftig svensk uppfödning. LRF välkomnar därför att utredningen tydligt lyfter behovet av riktade insatser, men konstaterar också samtidigt att utredningen pekar på hästnäringens eget ansvar att stärka samverkan, utveckla affärsmodeller och skapa långsiktiga relationer mellan uppfödare och köpare. För att svensk uppfödning ska kunna växa och bidra till en mer levande landsbygd och ökad biologisk mångfald, genom att fler hästar föds upp och hålls på svenska marker där betesdrift och grovfoderproduktion skapar viktiga ekologiska värden, krävs därför både politiska åtgärder och ett fortsatt aktivt utvecklingsarbete inom näringen.

Hästunderstödda insatser – en framtidsbransch med stort samhällsvärde

LRF ser mycket positivt på att utredningen lyfter hästunderstödda insatser (HUI) som en viktig resurs för folkhälsa, social inkludering och förebyggande av utanförskap. HUI har stor potential att bidra till både individers välmående och samhällets utveckling, men för att företagandet inom HUI ska kunna växa och bli långsiktigt hållbart krävs flera insatser. Det behövs ökad samverkan mellan hästnäringen och offentliga aktörer, särskilt kommuner och regioner, för att säkerställa att fler kan ta del av HUI oavsett ekonomiska förutsättningar. Finansieringsfrågan är central – idag är många verksamheter beroende av privat betalning eller projektmedel, vilket leder till ojämlik tillgång och kortsiktighet. LRF anser att det krävs långsiktiga och stabila finansieringslösningar, gärna genom offentliga avtal eller riktade stöd, för att HUI ska kunna utvecklas som företagsverksamhet. Vidare är det viktigt med tydliga kvalitets- och säkerhetskrav, exempelvis genom certifiering av utövare, samt att utbildningsinsatser och kompetensutveckling prioriteras. LRF vill även understryka vikten av fortsatt forskning och utveckling kring HUI, både vad gäller effekter och arbetsmetoder, för att säkerställa hög kvalitet och djurvälstånd. Samtidigt finns ett uttalat behov av mer kunskap och evidens för att möjliggöra en bredare användning av HUI inom vård, skola, omsorg och arbetslivsinriktade insatser. HUI är ett tvärvetenskapligt område där hästens roll som biologisk individ behöver förenas med forskning om mänskligt beteende, hälsa och sociala effekter, vilket innebär att olika forskningsfält berörs beroende på vilken del av insatsen som studeras. Denna komplexitet gör att många forskningsfinansiärer har svårt att bevilja projekt som spänner över flera discipliner, trots att behoven är stora. För att HUI-företagandet ska kunna växa behövs därför forskningssatsningar som uttryckligen stödjer tvärvetenskaplig utveckling och bygger upp den evidens som efterfrågas. Sammanfattningsvis ser LRF HUI som en viktig framtidsbransch inom hästnäringen och uppmanar till politiska initiativ som stärker företagandet och tillgängligheten inom området.

Beredskapens betydelse – hästnäringens roll i ett robust samhälle

Utredningen berör inte den omfattande upprustning som pågår inom beredskapsområdet. LRF vill därför betona att hästnäringen utgör en resurs som inte bör förbises i detta sammanhang. Hästar och hästföretag kan spela en viktig roll i lokal och regional krisberedskap. I en krisituation påverkar djuren människors beteenden och behov och därtill kan hästar, i situationer med bränslebrist eller oframkomliga vägar, bidra till transporter och stödja samhällsviktig verksamhet på lokal nivå. Samtidigt utgör hästar ett potentiellt livsmedelslager som kan få ökad relevans vid allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. LRF anser därför att hästnäringen bör integreras i samhällets framtida beredskapsplanering. För att hästen ska kunna bidra till fullt i beredskapsarbetet krävs dock att resurser tillhandahålls för utbildning och träning, både av häst, kusk eller brukare. Utan riktade insatser för kompetensuppbyggnad och praktisk övning riskerar denna potential att inte kunna tas tillvara.

Samlad slutsats – enkelhet, tydlighet och konkurrenskraft måste vara vägledande

LRF stödjer utredningens övergripande inriktning och ser förslagen som ett steg i rätt riktning. För att nå verklig effekt krävs dock att genomförandet präglas av enkelhet, tydlighet och ett konsekvent företagarperspektiv. Hästnäringen har stor potential att bidra till landsbygdens utveckling, biologisk mångfald och folkhälsa – men detta förutsätter att lönsamhet och konkurrenskraft stärks och att jämställdhet främjas. Samtidigt är det avgörande att utredningens förslag omsätts i konkreta åtgärder och faktisk förändring. Det vore olyckligt om utredningen stannade vid goda ambitioner och blev en hyllvärmare, snarare än ett praktiskt verktyg för att stärka hästnäringens konkurrenskraft och utveckling.

Underskrifter

Mikaela Johnsson
Vice förbundsordförande
Lantbrukarnas Riksförbund

Sara Lennartsson
Branschansvarig
LRF Häst